

Sygn. akt III KK 66/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 kwietnia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Siuchniński (przewodniczący)

SSN Rafał Malarski

SSN Roman Sądej (sprawozdawca)

Protokolant Anna Korzeniecka-Plewka

w sprawie **P.R.**

skazanego z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 8 kwietnia 2014r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego

od wyroku Sądu Rejonowego w P.R.

z dnia 8 lipca 2013r., sygn. akt VIII K .../12

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Rejonowemu w P.R. do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w P.R. z dnia 8 lipca 2013r., sygn. akt VIII K .../12, P.R. został skazany: za ciąg przestępstw (aktem oskarżenia zarzucono mu dwa odrębne czyny) z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz w oparciu o art. 33 § 2 k.k. na karę 20 stawek dziennych grzywny po 10 zł każda; za ciąg przestępstw z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k.

w zw. z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. (aktem oskarżenia zarzucono mu 5 odrębnych czynów w tym jeden czyn ciągły) na karę roku pozbawienia wolności oraz w oparciu o art. 33 § 2 k.k. karę 30 stawek dziennych grzywny po 10 zł każda; za przestępstwo z art. 288 § 1 k.k. na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności; za czyn z art. 190 § 1 k.k. na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności. Na podstawie art. 85 k.k. w zw. z art. 86 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 91 § 2 k.k. wymierzono mu karę łączną roku i 4 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę łączną 40 stawek dziennych grzywny po 10 zł każda. Wykonanie kary łącznej pozbawienia wolności warunkowo zawieszono na okres 4 lat próby, zobowiązując P.R. na podstawie art. 72 § 1 pkt 5 k.k. do powstrzymania się od nadużywania alkoholu, a na podstawie art. 73 § 2 k.k. oddano go w okresie próby pod dozór kuratora. Rozstrzygnięto także o kosztach postępowania.

Wyrok ten, bez zaskarżenia, uprawomocnił się w dniu 16 lipca 2013r.

Kasację od wyroku na korzyść P.R. wniósł Prokurator Generalny. Zaskarżając to orzeczenie w całości zarzucił mu rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów:

- art. 79 § 1 pkt 1 k.p.k., polegające na prowadzeniu postępowania bez wyznaczenia oskarżonemu obrońcy z urzędu pomimo tego, iż w chwili popełnienia zarzuconych mu dwóch czynów z art. 278 § 1 k.k. był on nieletni, a więc w sytuacji, kiedy udział obrońcy w postępowaniu karnym był obligatoryjny, co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą, określoną w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k.;
- art. 13 (w brzmieniu obowiązującym w dacie orzekania, uchylonego na mocy ustawy z dnia 30 sierpnia 2013r., o zmianie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2013r., poz. 1165 z dnia 1 października 2013r.) w zw. z art. 18 § 1 pkt 2 ustawy z dnia 26 października 1982r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. nr 35, poz. 228 ze zm.), polegające na orzeczeniu wobec oskarżonego kary za popełnienie dwóch czynów z art. 278 § 1 k.k., przy zastosowaniu art. 91 § 1 k.k., bez zastosowania instytucji nadzwyczajnego złagodzenia kary.

Autor kasacji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w P.R. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasację Prokuratora Generalnego należało uznać za oczywiście zasadną, co skutkowało jej uwzględnieniem w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Art. 79 § 1 i 2 k.p.k. określa przesłanki obrony obligatoryjnej, to jest sytuacji, gdy oskarżony w postępowaniu musi być reprezentowany obrońcą. Zgodnie z art. 79 § 1 pkt 1 k.p.k. przypadek takiej obrony ma miejsce, gdy oskarżonym jest nieletni. Zgodnie z art. 1 § 2 pkt 1 w zw. z art. 1 § 1 pkt 2 ustawy z dnia 26 października 1982r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (dalej: u.p.n.) nieletnią jest osoba, która dopuściła się czynu karalnego pomiędzy 13 a 17 rokiem życia. W orzecznictwie Sądu Najwyższego prezentowane jest jednolite stanowisko, że sprawca czynu karalnego, którego dopuścił się przed ukończeniem 17 roku życia, nie traci statusu nieletniego bez względu na to kiedy została rozpoznana sprawa, a co za tym idzie musi mieć w postępowaniu karnym obrońcę – art. 79 § 1 pkt 1 k.p.k. (por. wyroki Sądu Najwyższego: dnia 15 lutego 2005r., III KK 354/04, Lex nr 146284; z dnia 2 lutego 2006r., III KK 354/05, Lex nr 176056; z dnia 26 czerwca 2008r., V KK 126/08, Lex nr 438429).

P.R. urodził się w dniu 2 czerwca 1994r. W niniejszej sprawie oskarżony został między innymi o dokonanie dwóch przestępstw kradzieży, pierwszego w nocy na 11 kwietnia 2011r. oraz drugiego w kwietniu 2011r., za które został skazany w ramach ciągu przestępstw. W chwili popełnienia przypisanych czynów oskarżony nie miał zatem ukończonych 17 lat. Postępowanie karne, które wszczęto przeciwko niemu już po ukończeniu 18 roku życia (k.63), zgodnie z art. 18 § 1 pkt 2 u.p.n., prawidłowo toczyło się przed Sądem właściwym według przepisów Kodeksu postępowania karnego. Jednakże przez cały czas oskarżony posiadał status osoby nieletniej, co implikowało konieczność reprezentacji przez obrońcę.

Art. 81 k.p.k. przewiduje, że w przypadku zaistnienia podstaw z art. 79 § 1 i 2 k.p.k., prezes sądu wyznacza oskarżonemu obrońcę z urzędu, gdy ten nie ma obrońcy z wyboru. W toku postępowania karnego P.R. w ogóle nie był reprezentowany przez obrońcę, wobec czego w sprawie doszło do naruszenia art. 79 § 1 pkt 1 k.p.k. W konsekwencji doprowadziło to do wystąpienia bezwzględego powodu odwoławczego określonego w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. Uchybieniem tym dotknięte było całe postępowanie jurysdykcyjne, niezależnie od tego, że w odniesieniu do innych zarzutów oskarżonemu status nieletniego nie przysługiwał.

Konsekwencją przedstawionego uchybienia musiało być uchylenie zaskarżonego kasacją wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Zasadny był również drugi zarzut kasacji Prokuratora Generalnego – rażącego naruszenia art. 13 u.p.n., w brzmieniu obowiązującym w chwili wydania wyroku, który przewidywał obligatoryjne zastosowanie nadzwyczajnego złagodzenia kary, a czego nie dostrzegł Sąd Rejonowy. Wobec jednak uchylenia tego przepisu ustawą z dnia 30 sierpnia 2013r. o zmianie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2013r., poz. 1165), kwestia ta nie wymaga dalszych rozważań.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy powinien unikać uchybień powodujących uwzględnienie kasacji, nie pomijając treści art. 538 § 3 k.p.k., a nadto wziąć pod uwagę zmianę stanu prawnego wynikającą z nowelizacji ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich.

kc